

## Сиромаштво и социјална неједнакост, 2019.

У 2019. години стопа ризика од сиромаштва износила је 23,2%, и у односу на 2018. годину нижа је за 1,1 процентна поена. Стопа ризика од сиромаштва или социјалне искључености износила је 31,7%, и у односу на 2018. годину нижа је за 2,6 процентна поена.

### Основни показатељи сиромаштва и социјалне искључености

|  | 2016   | 2017   | 2018   | 2019   |
|--|--------|--------|--------|--------|
| Стопа ризика од сиромаштва, %                            | 25,9   | 25,7   | 24,3   | 23,2   |
| Стопа ризика од сиромаштва или социјалне искључености, % | 38,5   | 36,7   | 34,3   | 31,7   |
| Праг ризика од сиромаштва (месечни просек), РСД          | 14 680 | 15 600 | 16 615 | 19 381 |

Стопа ризика од сиромаштва представља проценат лица чији је расположиви еквивалентни приход испод прага ризика од сиромаштва, који је у 2019. износио 19 381 динара просечно месечно за једночлано домаћинство. Стопа ризика од сиромаштва не показује колико лица је стварно сиромашно, већ проценат лица који имају еквивалентни расположиви приход нижи од прага ризика од сиромаштва.

Праг ризика од сиромаштва за домаћинства с двоје одраслих и једним дететом старости до 14 година износио је 34 886 динара, док је за четворчлано домаћинство с двоје одраслих и двоје деце старости до 14 година износио 40 700 динара.

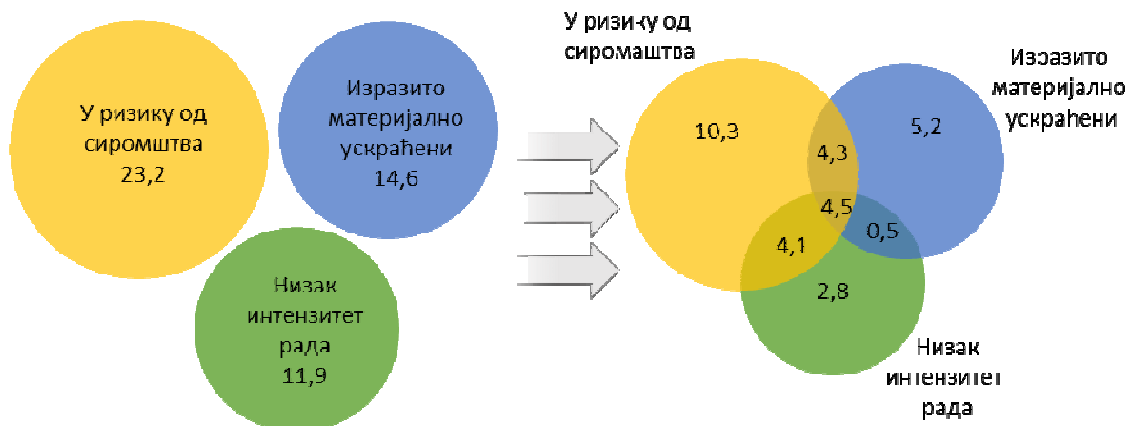
Стопа ризика од сиромаштва или социјалне искључености показује проценат лица који су у ризику од сиромаштва, или су изразито материјално ускраћени, или живе у домаћинствима веома ниског интензитета рада.

Посматрано према старости, лица млађа од 18 година највише су била изложена ризику од сиромаштва – 28,9%, као и лица старости од 18 до 24 година – 25,6%. Најнижу стопу ризика од сиромаштва имале су особе старије од 65 година – 21,1%.

Према типу домаћинства, највишу стопу ризика од сиромаштва имала су лица у домаћинствима која чине две одрасле особе с троје или више издржаване деце – 51,9%, затим лица у домаћинствима која чине самохрани родитељи с једним дететом или више издржаване деце – 41,6%.

У зависности од радног статуса, код лица старих 18 и више година, најизложенија ризику од сиромаштва била су незапослена лица – 47,5%, док је најнижа стопа ризика од сиромаштва код запослених код послодавца – 6,5%. Код самозапослених лица ова стопа износила је 25,9%, а код пензионера 17,2%.

### Стопа ризика од сиромаштва или социјалне искључености, %



## 1. Показатељи сиромаштва и социјалне искључености

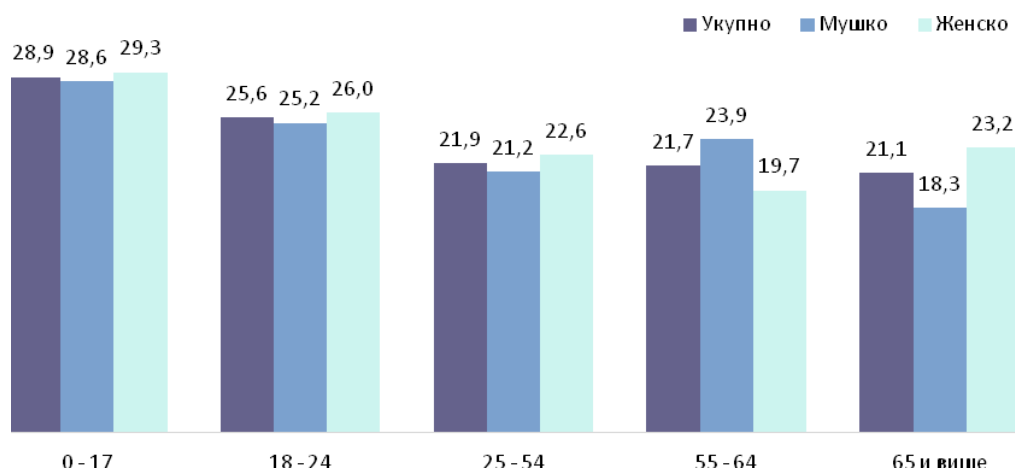
|   | 2016        | 2017        | 2018        | 2019        |
|---|-------------|-------------|-------------|-------------|
| <b>Стопа ризика од сиромаштва, %</b>                              | <b>25,9</b> | <b>25,7</b> | <b>24,3</b> | <b>23,2</b> |
| Праг ризика од сиромаштва (месечни просек), РСД                   |             |             |             |             |
| Једночлано домаћинство  | 14 680      | 15 600      | 16 615      | 19 381      |
| Домаћинство с двоје одраслих и једним дететом млађим од 14 година | 26 424      | 28 080      | 29 907      | 34 886      |
| Домаћинство с двоје одраслих и двоје деце млађе од 14 година      | 30 828      | 32 760      | 34 892      | 40 700      |
| <b>Стопа ризика од сиромаштва или социјалне искључености, %</b>   | <b>38,5</b> | <b>36,7</b> | <b>34,3</b> | <b>31,7</b> |
| Стопа ризика од сиромаштва пре социјалних трансфера, %            |             |             |             |             |
| Социјални трансфери нису укључени у приход                        | 32,9        | 31,6        | 29,6        | 28,3        |
| Пензије и социјални трансфери нису укључени у приход              | 52,1        | 51,3        | 48,7        | 46,6        |
| Релативни јаз ризика од сиромаштва, %                             | 39,4        | 38,8        | 37,4        | 32,1        |
| Квинтилни однос С80/С20   | 11,0        | 9,4         | 8,6         | 6,5         |
| Гини коефицијент  | 39,8        | 37,8        | 35,6        | 33,3        |
| Стопа трајног ризика од сиромаштва                                | 16,7        | 18,4        | 19,6        | 15,9        |

## 2. Стопа ризика од сиромаштва по полу и старости, 2019.

%

|                                   | Укупно      | Мушко       | Женско      |
|-----------------------------------|-------------|-------------|-------------|
| <b>Стопа ризика од сиромаштва</b> | <b>23,2</b> | <b>22,7</b> | <b>23,6</b> |
| Старосне групе                    |             |             |             |
| 0 – 17                            | 28,9        | 28,6        | 29,3        |
| 18 – 64                           | 22,3        | 22,3        | 22,3        |
| 18 – 24                           | 25,6        | 25,2        | 26,0        |
| 25 – 54                           | 21,9        | 21,2        | 22,6        |
| 55 – 64                           | 21,7        | 23,9        | 19,7        |
| 65 и више                         | 21,1        | 18,3        | 23,2        |

Стопа ризика од сиромаштва по полу и старости, %



### 3. Стопа ризика од сиромаштва према типу домаћинства

%

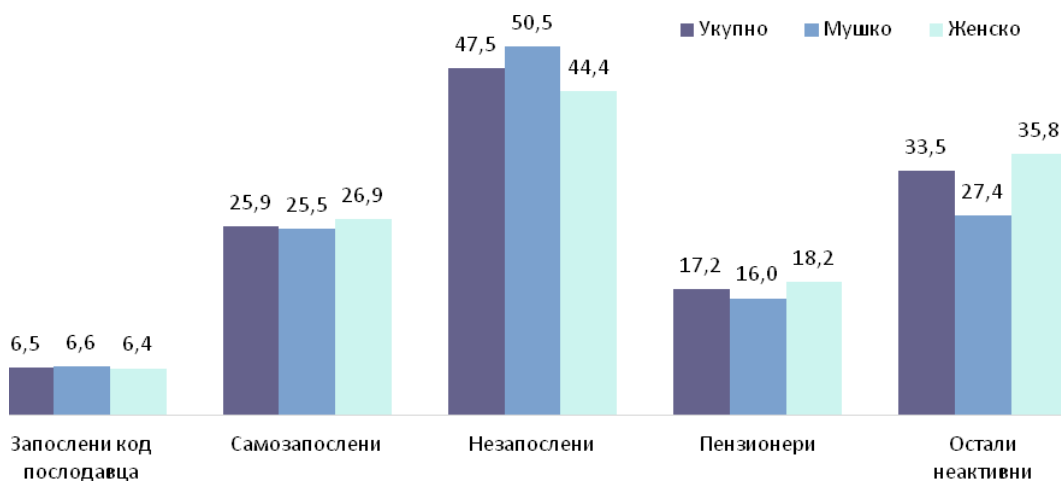
|   | 2016        | 2017        | 2018        | 2019        |
|---|-------------|-------------|-------------|-------------|
| <b>Сва домаћинства без издржаване деце</b>                  | <b>22,9</b> | <b>22,8</b> | <b>21,2</b> | <b>19,8</b> |
| Једночлано домаћинство                                      | 34,4        | 33,0        | 34,3        | 31,8        |
| Мушко   | 38,1        | 31,1        | 33,7        | 28,9        |
| Женско  | 31,8        | 34,4        | 34,8        | 33,8        |
| До 65 година старости                                       | 41,2        | 39,6        | 37,2        | 32,7        |
| 65 и више година старости                                   | 29,6        | 29,1        | 32,6        | 31,2        |
| Две одрасле особе без издржаване деце                       | 20,6        | 22,7        | 19,8        | 19,4        |
| Обе млађе од 65 година                                      | 25,2        | 29,2        | 24,3        | 21,4        |
| Бар једна стара 65 и више година                            | 16,9        | 18,0        | 16,9        | 18,4        |
| Три и више одраслих особа без издржаване деце               | 20,1        | 19,0        | 17,4        | 15,7        |
| <b>Сва домаћинства са издржаваном децом</b>                 | <b>28,2</b> | <b>28,0</b> | <b>26,8</b> | <b>26,1</b> |
| Самохрани родитељ с једним дететом или више издржаване деце | 40,8        | 30,6        | 36,5        | 41,6        |
| Две одрасле особе с једним издржаваним дететом              | 21,5        | 26,4        | 24,1        | 23,9        |
| Две одрасле особе с двоје издржаване деце                   | 24,2        | 24,8        | 21,3        | 19,1        |
| Две одрасле особе с троје и више издржаване деце            | 53,1        | 55,8        | 53,6        | 51,9        |
| Три и више одраслих особа са издржаваном децом              | 28,2        | 26,1        | 25,5        | 25,4        |

### 4. Стопа ризика од сиромаштва према најчешћем статусу на тржишту рада и полу (за лица стара 18 и више година), 2019.

%

|                            | Укупно      | Мушко       | Женско      |
|----------------------------|-------------|-------------|-------------|
| <b>Раде</b>                | <b>9,2</b>  | <b>9,9</b>  | <b>8,3</b>  |
| Запослени код послодавца   | 6,5         | 6,6         | 6,4         |
| Самозапослени <sup>1</sup> | 25,9        | 25,5        | 26,9        |
| <b>Не раде</b>             | <b>30,4</b> | <b>31,4</b> | <b>29,7</b> |
| Незапослени                | 47,5        | 50,5        | 44,4        |
| Пензионери                 | 17,2        | 16,0        | 18,2        |
| Остали неактивни           | 33,5        | 27,4        | 35,8        |

Стопа ризика од сиромаштва према најчешћем статусу на тржишту рада и полу (за лица стара 18 и више година), %



<sup>1</sup> У samozапослена лица спадају и пољопривредници.

## 5. Дисперзија око прага ризика од сиромаштва

%

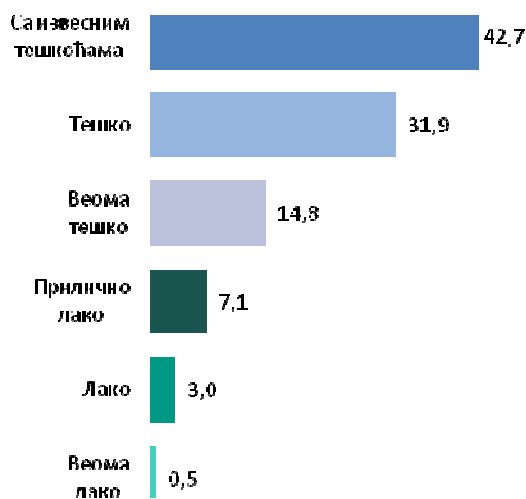
|  | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 |
|--|------|------|------|------|
| <b>40% националне медијане прихода</b> |      |      |      |      |
| Стопа ризика од сиромаштва             | 14,5 | 14,4 | 13,7 | 11,2 |
| <b>50% националне медијане прихода</b> |      |      |      |      |
| Стопа ризика од сиромаштва             | 20,0 | 19,8 | 18,0 | 16,8 |
| <b>70% националне медијане прихода</b> |      |      |      |      |
| Стопа ризика од сиромаштва             | 32,2 | 31,2 | 30,1 | 30,0 |

## 6. Показатељи материјалне ускраћености

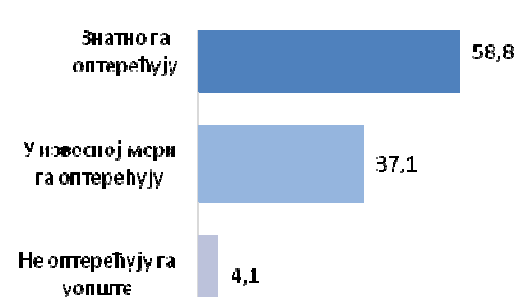
%

|   | 2016        | 2017        | 2018        | 2019        |
|---|-------------|-------------|-------------|-------------|
| <b>Лица која живе у домаћинству које:</b>   |             |             |             |             |
| Не може да приушти недељу дана одмора ван куће  | 62,8        | 56,9        | 52,0        | 50,5        |
| Не може да приушти месо или рибу у оброку сваког другог дана (или њихову вегетеријанску замену)           | 20,3        | 21,2        | 18,8        | 15,1        |
| Не може да приушти неочекивани трошак у износу од 13 900 динара, који би био плаћен из буџета домаћинства | 48,3        | 44,1        | 39,8        | 35,5        |
| Не може да приушти адекватно загревање стана  | 13,3        | 13,1        | 10,0        | 9,9         |
| <b>Стопа материјалне ускраћености (три или више од девет ставки материјалне ускраћености)</b>             | <b>37,4</b> | <b>30,7</b> | <b>30,4</b> | <b>25,5</b> |

Стопа субјективног сиромаштва  
(Могућност домаћинства да „састави крај с крајем“), %



Финансијско оптерећење буџета домаћинства  
трошковима становања, %



## МЕТОДОЛОШКА ОБЈАШЊЕЊА

Анкетом о приходима и условима живота прикупљају се подаци на основу којих се израчунавају индикатори сиромаштва, социјалне искључености и услова живота. Истраживање се спроводи једном годишње, по стандардизованој методологији, која се примењује у свим државама чланицама Европске уније.

Од укупног броја домаћинстава предвиђених за анкетирање у 2019. години (6 013 за Републику Србију), анкетирано је 5 130 домаћинства (85,3%), односно 13 733 лица старих 16 и више година.

Јединице анкетирања су изабрана домаћинства, према плану узорка, било да је реч о самачким или вишечланим домаћинствима, као и сви чланови домаћинства старости 16 и више година.

Под **домаћинством** се подразумева свака породична или друга заједница лица која заједно станују и заједно троше средства за подмиривање основних животних потреба (исхрана, становање и сл.), без обзира на то да ли се сви чланови стално налазе у месту где је настањено домаћинство, или неки од њих привремено бораве у другом месту у земљи **или у иностранству, због рада, школовања или неког другог разлога.**

**Појам „издржавана деца“** односи се на сва лица млађа од 18 година, као и на особе старости од 18 до 24 године које живе с барем једним родитељем и економски су неактивне.

**Референтни период** за податке који се односе на:

- **приходе** је претходна календарска година – 2018. година,
- **материјалну ускраћеност** је тренутак анкетирања – 2019. година.

**Еквивалентни приход** је укупни расположиви приход домаћинства равномерно расподељен међу члановима домаћинства према модификованој скали еквиваленције ОЕЦД (Organisation for Economic co-operation and Development). Према овој скали, први одрасли члан домаћинства добија вредност 1, остали одрасли чланови стари 14 и више година вредност 0,5 и деца испод 14 година вредност 0,3. Приход домаћинства не укључује приход у натура.

**Праг ризика од сиромаштва** (релативна линија сиромаштва) представља 60% медијане националног еквивалентног прихода и изражава се у динарима.

**Стопа ризика од сиромаштва** представља проценат лица чији је еквивалентни расположиви приход мањи од релативне линије сиромаштва. Ова стопа не показује колико лица је стварно сиромашно, већ проценат лица који имају еквивалентни расположиви приход нижи од прага ризика од сиромаштва.

**Стопа ризика од сиромаштва или социјалне искључености** показује проценат лица који су у ризику од сиромаштва, или су изразито материјално ускраћена, или живе у домаћинствима веома ниског интензитета рада.

**Релативни јаз ризика од сиромаштва** представља разлику између прага ризика од сиромаштва и медијане еквивалентног прихода лица која су испод прага ризика од сиромаштва.

**Квинтилни однос (С80/С20)** пореди укупан еквивалентни приход горњег приходног квинтила (20% становништва с највишим еквивалентним приходом) са укупним еквивалентним приходом доњег приходног квинтила (20% становништва с најнижим еквивалентним приходом).

**Гини коефицијент** представља меру неједнакости расподеле прихода. Вредност овог коефицијента креће се у интервалу од 0 до 100. Када би његова вредност била 0, то би значило да је постигнута идеална расподела прихода и да сви становници имају исти приход. Како се вредност Гини коефицијента повећава, тако се повећава и приходна неједнакост.

**Стопа трајног ризика од сиромаштва** представља проценат лица која су у ризику од сиромаштва у текућој години и која су у најмање две од три претходне године била у ризику од сиромаштва.

**Најчешћи статус на тржишту рада** односи се на најчешћи статус активности лица, односно на статус активности лица у којем је оно провело најмање седам месеци током референтног периода и рачуна се за особе старе 18 и више година.

**Интензитет рада** представља број месеци у којима су сви радно способни чланови домаћинства радили у референтном периоду у односу на хипотетички број месеци у којима су чланови домаћинства могли радити. Интензитет рада може бити веома низак (0–0,20), низак (0,20–0,45), средњи (0,45–0,55), висок (0,55–0,85) и веома висок (0,85–1). На пример, **низак интензитет рада** односи се на домаћинства у којима су радно способни чланови радили између 20% и 45% од укупног броја месеци у којима су могли радити током референтног периода.

**Дисперзија око прага ризика од сиромаштва** показује осетљивост стопе ризика од сиромаштва на избор прага сиромаштва – 40%, 50%, 70% медијане националног еквивалентног прихода.

**Материјална ускраћеност домаћинства** је показатељ материјалних услова који утичу на квалитет живота домаћинства.

**Ставке материјалне ускраћености су:**

1. немогућност домаћинства да приушти адекватно грејање,
2. немогућност домаћинства да приушти машину за прање веша,
3. немогућност домаћинства да приушти аутомобил,
4. немогућност домаћинства да свим члановима приушти недељу дана одмора ван куће бар једном годишње,
5. немогућност домаћинства да приушти неочекивани трошак у износу од 13 900 динара, који би био плаћен из буџета домаћинства,
6. немогућност домаћинства да приушти телефон,
7. немогућност домаћинства да приушти телевизор у боји,
8. немогућност домаћинства да приушти месо или рибу у obroку (или њихову вегетеријанску замену) сваког другог дана,
9. кашњење са плаћањем ренте, рате за стан или другог кредита или комуналних услуга за стан у којем домаћинство живи.

**Стопа материјалне ускраћености** је показатељ финансијске немогућности домаћинства да приушти најмање три ставке (од претходно наведених девет) материјалне ускраћености.

**Стопа изразите материјалне ускраћености** је показатељ финансијске немогућности домаћинства да приушти најмање четири ставке (од претходно наведених девет) материјалне ускраћености.

**Стопа субјективног сиромаштва (могућност домаћинства да „састави крај с крајем“)** представља субјективни осећај испитаника о тешкоћама са којима се суочава његово домаћинство у настојању да плаћа своје неопходне трошкове, узимајући у обзир укупна примања тог домаћинства.

**Финансијско оптерећење буџета домаћинства трошковима становања** односи се на субјективну процену домаћинства у којој мери трошкови становања представљају финансијско оптерећење за домаћинство. Ови издаци укључују рату за отплату кредита, уколико је члан домаћинства власник стана до којег је дошао уз помоћ кредита, или ренту, уколико је закупац. Такође, у трошкове становања, поред комуналних услуга, укључени су и издаци за услуге повезане са становањем, као и издаци за редовно одржавање стана.

Републички завод за статистику од 1999. године не располаже појединим подацима за АП Косово и Метохија, тако да они нису садржани у обухвату података за Републику Србију (укупно).

